

ARAŞTIRMA/RESEARCH

ACIL OBSTETRİK BAKIM: OLGU TEMELLİ BİR DERS MODÜLÜ, ÖĞRENCİ GERİ BİLDİRİMLERİ ¹

Esra ÇINAR TANRIVERDİ ²

Alınış Tarihi/Received	Kabul Tarihi/Accepted	Yayın Tarihi/Published
29.01.2020	19.03.2021	21.03.2021

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

Çınar Tanrıverdi E. Acil Obstetrik Bakım: Olgu Temelli Bir Ders Modülü, Öğrenci Geri Bildirimleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2021; 24(1): 34-41. DOI: 10.17049/ataunihem.681794

ÖZ

Amaç: Bu çalışma ile olgu temelli bir ders modülü ile intörn hekimlerin, postpartum kanamalar ve Acil Obstetrik Bakım konusunda bilgi ve farkındalıklarının artırılması, hayat kurtarıcı temel yaklaşımlarının öğretilmesi, bu sayede anne ölümlerinin azaltılmasına katkı sağlanması ve ders ile ilgili öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Aile Hekimliği intörnlük dönemi stajı alan, altı grupta, 82 öğrenciye, üç bölüm halinde yapılandırılmış bir eğitim modülü uygulandı. Eğitim sonunda tüm öğrencilerden yazılı geribildirim alındı.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %43'ü (n=35) kadın, %57'si (n=47) erkekti. Öğrencilerin tamamı (n=82, %100) dersle ilgili olumlu görüş belirtti. Geribildirimlerde, öğrencilerin en çok memnun kaldıkları uygulama gerçek olgular üzerinden yapılan olgu analizleri idi. Öğrenciler, kuramsal dersler sayesinde bilgi ve farkındalıklarının, olgu temelli oturumlarla derse olan ilgi ve katılımlarının, olgu analizleri sayesinde bütüncül değerlendirme ve kritik karar verme becerilerinin arttığını belirtmişlerdir. On iki öğrenci (%14.6), olumlu görüşlerinin yanında olumsuz görüş de bildirmiştir. Olumsuz görüş bildiren, on öğrenci (%12.1) kuramsal dersin uzun olduğunu, iki öğrenci (%0.02) olgular ve medikolegal değerlendirmenin cesaretini kırdığını belirtmiştir. Öğrencilerin tümü dersin sonraki yıllarda da devam ettirilmesini isterken, %80'i (n=66) olgu temelli derslere tüm stajlarda yer verilmesi, %89'u (n=73) acillerle ilgili olgu temelli derslerin artırılması, %22'si (n=18) dersin simülasyonunun da yapılması önerisinde bulunmuştur.

Sonuç: Olgu temelli öğrenmenin öğrencilerin derse katılımı, ilgisi, öğrenmeleri ve memnuniyetleri üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu görülmüştür. Hayati önemi olan aciller için, müfredatta olguya dayalı derslere yer verilmesi ve simülasyon eğitimlerinin de planlanmasının öğrenme sürecine katkısı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Acil Obstetrik Bakım; olgu temelli öğrenme; postpartum kanama

ABSTRACT

Emergency Obstetric Care: A Case-Based Course Module Student Feedbacks

Aim: In this study, it was aimed to increase the knowledge and awareness of intern physicians with a case-based course module, on postpartum haemorrhage and Emergency Obstetric Care, to teach basic life-saving approaches and thus to contribute on reducing maternal deaths.

Methods: A case-based course module structured in three parts was practised on six different internship groups of 82 students in total who took Family Medicine internship. Written feedback were received from all students at the end of the training module.

Results: 43% (n=35) of the participating students were female while 57% (n=47) were male. It was observed that all the students (n=82, 100%) participating in the case-based course module were highly satisfied. In addition to their positive opinions, twelve students (14.6%) also reported negative opinions. Ten of them (12.1%) stated that the theoretical course was long, two of them (0.02%) reported that they were discouraged by cases and medicolegal evaluation. Students recommended shortening the theoretical part of the course (n=10, 12.1%), increasing such courses related to emergencies (n=73, 89%), including case-based courses in all internships (n=66, 80%), also having simulation of the course (n=18, 22%). All of the students suggested continuing the course in the next years.

Conclusion: It was observed that case-based learning had a very positive effect on student participation, interest and satisfaction. In parallel with these results, the inclusion of case-based courses into the program, especially for important emergencies, and the planning of the simulation training for specific cases will contribute to the process.

Keywords: Emergency Obstetric Care; Case-based learning; postpartum haemorrhage

¹ Bu çalışma 24-26 Ekim 2019 tarihleri arasında Erzurum'da düzenlenen Palandöken Uluslararası Hemşirelikte Eğitim Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

² **Sorumlu Yazar:** Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, (Dr. Öğr. Üyesi), ORCID: 0000-0002-3018-7430, e-posta: esracinart@yahoo.com

GİRİŞ

Olguya dayalı öğrenme (ODÖ), yaşanmış ya da yaşanma ihtimali olan ve önceden hazırlanmış bir durumun çözümlenerek öğrenmenin gerçekleşmesidir. Öğrenen merkezli bir eğitim modeli olan bu yöntem, öğrencilere kullanılan örnekler eşliğinde yaşanmış bir durumu, bir gerçek olguyu tartışma, analiz etme, çözümlenme, bilgi ile gerçek hayat arasındaki ilişkiyi kurma ve karar verme fırsatı sunar (1).

Eğitimde olgu kullanımının temelleri 1800'lü yıllara kadar uzanır. Bu yöntemin en önemli özelliği öğretim materyali olarak olguların kullanılmasıdır (2). ODÖ, öğrencileri gerçek ya da gerçeğe yakın olguları kullanarak klinik uygulamalara hazırlamayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Böylece olgular, bilginin vakalara uygulanması yoluyla teoriyi pratiğe bağlamakta ve sorgulamaya dayalı öğrenme yöntemlerinin kullanımını teşvik etmektedir. Küçük ve yüz yüze gruplar halinde yapılabileceği gibi, çevrimiçi ya da büyük gruplarda da kullanılabilir. Hem öğrenciler hem de eğitimciler ODÖ konusunda olumlu tutum göstermektedir (1). ODÖ, derinlemesine öğrenmeyi teşvik eden bir yöntemdir. Tıp fakültelerinde gerçek olgularla çalışmak fırsata bağlı olduğundan, eğitimde olgu kullanımı öğrenciye güvenli bir ortamda, hastaya zarar vermeden, kuramlarla uygulama arasında ilişki kurma, olguları çözümlenme fırsatı sunmaktadır. Yanısıra, çeşitli durum vesenaryolar için eleştirel düşünme, analiz, sentez, yorumlama ve karar verme gibi üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesini, teorik bilgilerle uygulama arasındaki bağlantıların kurulmasını sağlamaktadır (1). ODÖ'nin en önemli çıktısı, eğitimin her döneminde hedeflenen yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme gibi üst düzey düşünme becerilerini kazandırmasıdır (3). ODÖ öğrencilerin klinik bir vakanın kilit noktalarına odaklanmasına yardımcı olurken, klinik problem çözme için yapılandırılmış bir yaklaşımı da teşvik eder ve öğrencinin yanlış varsayımlarını düzeltmelerine de izin verir (4, 5). ODÖ'nin en önemli avantajları, sınıfta tekrarlanan deneyimler sunarak ve öğrenciyi klinik bakımın karmaşıklığına odaklayarak, kendi kendine öğrenme, klinik akıl yürütme, klinik problem çözme ve karar verme sürecini teşvik etmesidir (6). ODÖ'de söz konusu olan öğrenme teorileri temel olarak yetişkin öğrenme ve sorgulamaya dayalı öğrenme yaklaşımlarını içermektedir. Bu nedenle aktif, anlamlı ve derin bir öğrenme yaklaşımını sunduğu, bilişsel ve sosyal yapılandırıcı

modelleri harmanladığı söylenmektedir (7-10). ODÖ klinik ortamlarda sık rastlanmayan nadir olguları tartışmak için fırsat sunarken, disiplinler arası vakalarla, öğretim üyeleri arasındaki iletişimi artırır ve meslekler arası öğrenme için de bir fırsat yaratır (11, 12). Bütün bu nedenlerle ODÖ'nin özellikle mezuniyet öncesi tıp ve sağlık meslek eğitimlerinde önemli bir yere sahiptir (1). Postpartum kanamalar tüm dünyada anne ölümlerinin en önemli ve önlenebilir nedenidir (13). Dünya genelinde her yıl yaklaşık 400 bin anne ölümü olmakta, bunların çoğu geri kalmış ve az gelişmiş ülkelerde gerçekleşmektedir (14). Son dönemlerde anne ölümlerinin azaltılmasında dünyada bir ilerleme kayıt edilmiştir. Bu ilerlemede eğitimin önemli bir yeri vardır (15).

Anne ölüm oranları üreme sağlığı hizmetlerinin kalitesi ile ilgili olup, anne sağlığındaki iyileşmelerin temel göstergesidir. Anne ölümlerinin azaltılması "Bin Yıl Kalkınma Hedefleri" arasındadır. Ülkemizde anne ölüm oranı 2002 yılında yüz bin canlı doğumda 64 iken, 2016 yılında 14.6 rakamına çekilmiş, bu süreçte Türkiye dünyada anne ölümlerini en hızlı azaltan ülkeler arasında gösterilmiştir. Bu oran 2019 yılı itibarıyla daha da iyileşerek 13.1 rakamına gerilemiştir (16).

Bu başarıda son 10 yılda, Sağlık Bakanlığı ve Kadın Hastalıkları ve Doğum meslek örgütlerinin düzenledikleri eğitimlerin önemli bir katkısı olmuştur. Bunun yanı sıra konu ile ilgili en uygun yaklaşımı sergileyebilmek ve standardizasyonu sağlanmak amacıyla Acil Obstetrik Bakım (AOB) ve Yönetim Rehberi hazırlanmış ve doğum hizmeti veren tüm birimlerde kullanılmaya başlanmıştır. Çeşitli illerde doğum sonu kanamalara müdahale ve yardım için kanama timleri oluşturulması ve sağlık ekibinin özverili çalışmalarının da sürece önemli bir katkısı olmuştur.

Anne ölümlerinin azaltılması kapsamında dünyada önerilen sistem AOB Sistemi'dir (17). AOB sisteminde önemli nokta "hizmet sunucuların bilgi ve becerisinin en üst düzeyde tutulması, kaliteli, standart, güvenli ve nitelikli bir sağlık hizmetinin sunulması ve uygulamada standardizasyonun sağlanması"dır (14). Anne ölümlerinin en sık nedeni obstetrik kanamalar olup, %98'i önlenebilir nedenlerle ve doğumdan sonraki ilk 24 saatte meydana gelmektedir (18-20). Postpartum kanama nedenli anne ölümlerinin önlenmesinde en önemli yaklaşım, riskli gebelerin tespiti, önleyici girişimler, erken tanı ve zamanında yapılacak uygun tedavidir. Buna göre

uzmanlık alanına bağlı olmadan, her hekimin AOB ile ilgili bilgi, farkındalık ve acil durumları yönetme yeterliliği kazanmış olması önemlidir (21, 22).

Öğrenci geribildirimleri, eğitimin niteliğinin artırılmasında önemli bir yere sahiptir ve tıp eğitiminde, çıktılarının değerlendirilmesinde giderek daha yaygın kullanılmaktadır (23, 24). Öğrenci geribildirimleri mezuniyet öncesi tıp eğitiminin akreditasyonunda da temel standartlarından biridir. Tıp Eğitimi Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD) tarafından, program değerlendirme faaliyetlerinin “düzenli olarak alınan, analizi yapılan ve raporlanan öğrenci geribildirimlerini içermesi gerektiği” vurgulanmaktadır (25). Yerli literatürde intörn hekimlerin olguya dayalı öğrenme ile ilgili görüşlerinin değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

AMAÇ

Bu çalışmada, postpartum kanamalar ve AOB konusunda olgu temelli bir ders modülü ile Aile Hekimliği stajı alan intörn hekimlerin bilgi ve farkındalıklarının artırılması, hayat kurtarıcı temel yaklaşımların mezuniyet öncesi bir kez daha gözden geçirilmesi, bu sayede anne ölümlerinin azaltılmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Çalışmanın hedeflenen ikinci amacı, olgu temelli yapılan bu dersin, öğrencilerin öğrenme ve dersle ilgili memnuniyetleri üzerindeki etkisinin araştırılmasıdır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Araştırma, tanımlayıcı bir çalışmadır. İntörn hekimlere, postpartum kanamalar ve AOB konusunda olgu temelli bir ders yapıldı. Öğrencilerden alınan geribildirimle ODÖ ile ilgili görüşleri değerlendirildi.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Tarih: Araştırma 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde, Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nda yürütüldü.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Aile Hekimliği stajı almakta olan ve daha önce Kadın Hastalıkları ve Doğum stajını tamamlamış intörn hekimler oluşturdu. Dersi alan öğrencilerin tümünün araştırmaya dahil edilmesi planlandığından, örneklem kullanılmadı. Altı staj grubunda, toplam 82 öğrenci çalışmaya katılımı kabul etti.

Postpartum kanamalara yaklaşım ve Acil Obstetrik Bakım ders modülü: Bir yıl süre ile 13-14 kişilik altı grup halinde, toplam 82

öğrenciye verildi. Eğitim modülü birer saatlik, üç bölüm halinde yapılandırıldı (toplam 3 saat) ve aynı eğitici tarafından verildi. Tablo 1’de görülen, ilk iki bölümdeki kuramsal derslerden sonra, üçüncü bölümde, 60 dakikalık, olguya dayalı bir ders yapıldı. Bu derste, postpartum kanama sonucu yaşanmış beş anne ölümü örneği üzerinden, olgu analizleri yapıldı. Öğrenilen teorik bilgiler ışığında, olgular gebeliğin başlangıcından itibaren ele alınarak, gebelik süreci; sağlık kurumuna başvuru, yapılan tedavi, girişim, sevk ve operasyon gibi her aşaması ayrı ayrı ele alınarak, tüm yönleriyle derinlemesine incelendi. Bahsedilen aşamalar öğrenciler tarafından bütüncül bir bakış açısıyla, aşama aşama değerlendirildi. Her bir olgu için kuramsal derste anlatılan gecikme modelleri tanımlandı. Olguların tümü için, medikolegal yönden de bir değerlendirme yapıldı. Öğrencilerin olguya dayalı bu ders ile ilgili görüşlerini öğrenmek amacıyla tüm öğrencilerden yazılı geribildirim alındı.

Veri toplama araçları: Verilerin toplanmasında, dersle ilgili memnuniyet, olumlu ve olumsuz görüşler ve önerilerin sorulduğu dört adet açık uçlu soru içeren bir geribildirim formu kullanıldı.

Verilerin toplanması: Her staj grubunda, ders sonrası, öğrenciler çalışmanın amaçları açıklanarak katılım için davet edildiler. Öğrencilerin sözel onamı alınarak, katılım gönüllülük esasına göre sağlandı. Geribildirim için yaklaşık 15 dakika süre kullanıldı. Çalışmaya öğrencilerin tümü gönüllü olarak katıldı (n=82).

Verilerin değerlendirilmesi: Dersle ilgili geribildirimler kategorize edilerek, sayı (n) ve yüzde (%) olarak değerlendirildi.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırma için gerekli etik izin Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik kurulundan alındı. (Sayı:B.30.2.ATA.0.01.00/57).

BULGULARVE TARTIŞMA

Çalışmaya toplam 82 gönüllü öğrenci katıldı. Öğrencilerin %43’ü kadın (n=35), %57’si (n=47) erkekti. Öğrencilerin tamamı (n=82, %100), eğitim ile ilgili memnuniyet ve olumlu görüş bildirdi. Geribildirimlerde, öğrencilerin en çok memnun kaldıkları uygulamanın, dersin üçüncü bölümü (olgu dayalı öğrenme aktivitesi) olduğu görüldü. Öğrenciler kuramsal dersler sayesinde bilgi ve farkındalıklarının arttığını, olgu temelli oturumlarla derse olan ilgi ve katılımlarının arttığını, olgu çözümlenmesi sayesinde bütüncül değerlendirme ve kritik karar verme becerilerinin arttığını bildirmişlerdir.

ODÖ, bilgi birikiminin klinik vakalara uygulamasını sağlayarak öğrenmeyi motive etmesi, konuya olan ilgiyi arttırması, kavramların anlaşılmasını desteklemesinin yanı sıra; öz-yönelimli öğrenme, klinik gerekçeleştirme,

klinik problem çözme, sınıfta ortak bir altyapı ile tekrarlanan deneyimler sunma, olgunun kliniğinin karmaşıklığına odaklanarak kritik süreçlerde karar verme becerilerini de geliştirmektedir (26).

Tablo 1. Acil Obstetrik Bakım Olgu Temelli Ders Modülü

Ders Bölümleri (model-süre)	Ders İçeriği
1. Bölüm (Kuramsal ders- 60 dk)	Anne ölümünün tanımı, nedenleri ve önemi Anne ölümlerinin Türkiye ve dünyadaki durumu Anne ölümlerini önleme konusunda ülkemizde yapılan çalışmalar
2. Bölüm (Kuramsal ders – 60 dk)	Postpartum kanama tanımı, sıklığı, nedenleri, sonuçları Postpartum kanamalarda gecikme modelleri Postpartum kanamalarda hayat kurtarıcı yaklaşımlar
3. Bölüm (Olgu analizi – 60 dk)	Postpartum kanama sonucu yaşanmış 5 anne ölümü olgusu Olgulardaki gecikme modelleri Medikolegal değerlendirme

Literatürde ODÖ'nin diğer öğretim yöntemlerine üstün olduğuna dair karşılaştırmalı çalışmalar ve kanıtlar yetersiz olsa da (1), öğrenci geribildirimlerinde anlamayı kolaylaştıran, gerçek hayatla bağlantı kurmayı kolaylaştıran, motive edici, daha derin öğrenme fırsatı sunan, kişisel güveni arttıran, anlama ve öğrenmeyi arttıran, klinik problem çözmeyi destekleyen bir yöntem olduğu sıklıkla dile getirilen noktalar (1, 27). Çalışma bulguları literatürle uyumludur. Bu çalışmada da, öğrenciler dersle ilgili olumlu görüşleri arasında “dersin çok faydalı olduğu, gerçek hissettirdiği, kavramlarının arttığı, derste hiç sıkılmadıkları, bu tür derslerin arttırılması gerektiği, olayları daha iyi değerlendirdikleri, olgu analizi yapılmasının teorik derslere göre daha eğitici olduğunu” belirtmişlerdir. Sarıkaya ve ark.'nın çalışmasında da benzer bulgular elde edilmiştir. Söz konusu çalışmada öğrenciler ODÖ'nin sınıf derslerinden daha etkin bir öğrenme sağladığını, grupta birlikte öğrenmenin problem çözme becerilerini geliştirdiğini ve ders başarılarını arttırdığını belirtmişlerdir (28). Bir başka çalışmada, öğrenciler ODÖ'nin değerli bir öğrenme deneyimi sunduğunu belirtmişlerdir (29).

ODÖ konusunda hem öğrenciler, hem de eğiticilerin olumlu tutum gösterdiklerini bilinmektedir. Aktif ve öğrenen merkezli bir yöntem olmasının, öğrenci memnuniyetinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin, teorik ve uygulama arasındaki bağlantıyı daha iyi kurmalarını sağlaması, anlama ve motivasyonlarını arttırması, derse aktif katılma olanağı vermesi, daha iyi öğrenmelerini sağlaması nedeniyle; eğiticilerin ise daha iyi ve eğlenceli

öğretme deneyimleri sağlaması, sunumu desteklemesi, öğrencileri motive etmesi ve derse katılımı arttırması nedenleriyle ODÖ'ye karşı olumlu tutum gösterdikleri bildirilmektedir (1, 30). Literatürde ODÖ ile ilgili öğrenci görüşlerinin değerlendirildiği benzer çalışmalarda öğrencilerin ODÖ konusunda geribildirimleri gerçek hayatla alakalı olduğu (29), gerçekçi bir perspektif sunduğu (10), vakalar ve gerçek yaşam uygulamaları arasında iyi bir bağlantı olduğu (31), bilginin uygulanmasına yardımcı olduğu, kavramları öğrenmek için etkili bir yöntem olduğu (32), daha derin öğrenme sağladığı, anlayışlarını geliştirdiği (33), kendi kendine öğrenme becerilerini geliştirdiği (34), kişisel ilgi ve katılımı desteklediği ve kişisel güveni arttırdığı (31) şeklindedir. Öğrenciler ODÖ yöntemini eğlenceli bulmakta (35), bu derslerden hoşlanmakta (36) ve geleneksel sunumlara tercih ettiklerini belirtmektedirler (32). ODÖ eğitici ve öğrenciler arasındaki etkileşimi kolaylaştırmaktadır (37). Öğrencilerin küçük grup çalışmalarını, büyük gruplara ya da kendi başlarına çalışmaya tercih ettikleri (37), işbirlikli grup çalışmalarını sevdiğini belirtmektedir (38). Çalışmada öğrencilerin tamamı ODÖ'den memnun ve bu öğrenme şeklini faydalı bulduklarını belirtmektedirler.

ODÖ, bilişsel ve sosyal yapılandırmacı öğrenme ve öğretme modellerini harmanlanmakta (10), öğrencilerin, bilginin mantıksal yönünü görmelerini sağlayarak (39), yansıtıcı düşünme ve daha derin kavramsal anlamayı kolaylaştırmaktadır (3,40). ODÖ'nin öğrencilerin klinik akıl yürütme becerilerinin ve daha üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine ve

kavramsal bilginin daha derin bir anlayış düzeyinde geliştirilmesine yardımcı olduğu belirtilmektedir (41).

Tablo 2. Öğrencilerin Ders İle İlgili Görüş ve Önerileri

Ders ile ilgili geri bildirimler	
Olumlu görüşlerden örnekler (%100, n=82)	“Çok faydalı bir dersti”
	“Eğitici bir dersti, sonraki dönemlerde de devam etmeli”
	“Ders çok güzeldi hiç sıkılmadım”
	“Olguların sunumlarının her biri bir ders niteliğindedir, çok faydalıydım”
	“Kanamalı hastada hayat kurtarıcı bilgileri öğrendim”
	“Gerçek olgular üzerinden ders yapmak çok güzeldi”
	“Eksiklerimi fark ettim”
	“Böyle dersler çok faydalı, kesinlikle olmalı ve sayıları artırılmalı”
	“Olguları sanki gerçekten yaşadım”
	“Teorik derslere göre daha eğiticiydi, kesinlikle devam etmeli”
	“Postpartum kanamalarla ilgili farkındalığım ve bilgim arttı. Dersin olgular üzerinden anlatılması dikkatimi ve ilgimi arttırdı ”
	“Bu dersin çok faydasını göreceğime eminim. Kanamalara acil yaklaşımı öğrendim”
	“Tüm dersler böyle olgular üzerinden işlenirse daha çok şey öğreniriz”
	“Hiç sıkılmadan, altın değerinde bilgiler öğrendim”
	“Kendime güvenim arttı, ilgim hiç azalmadı”
	“Bu olguları hayat boyu unutmam”
	“Meslek hayatına başlamadan önce böyle bir dersin yapılması bana çok şey kattı”
	“Derse ilgim ve heyecanım hiç azalmadı, çok etkili bir ders oldu”
	“Olgular çok eğiticiydi, kendimi orada hissettim”
	“Acil Obstetrik Bakımda bilmediğim altın bir saati öğrendim, en çok zevk aldığım ve en çok öğrendiğim derslerden biriydi”
“Mesleğimizin ne kadar ciddi bir sorumluluk olduğunu, bir hastanın hayatının elimizde olabileceği zor anları kavradım”	
“Postpartum kanamalarda ölümün ne kadar hızlı gelişebildiğini gördüm, ders çok keyifli idi”	
“Anne ölümlerinin ne kadar dramatik olduğunu, kanamalarda zamanın ne kadar önemli olduğunu öğrendim”	
“Bu ders bana çok şey kattı, vakalara dışardan bakınca daha iyi anladım”	
“Yaşanmış vakalara dışarıdan bir gözle bakınca insan daha iyi kavlıyor. Bütün resmi görebiliyor. Çok faydalıydı”	
“Mezun olmadan böyle bir ders gördüğüm için şanslı hissettim. Çok önemli, hayat kurtarıcı bilgiler öğrendim”	
“Bir insanın yaşamının nasıl birden bire değişebildiğini fark ettim”	
Olumsuz Görüşler (%14.6, n=12)	“Dersin teorik kısmı uzundu” (%12.1, n=10)
	“Olgular cesaretimi kırdı” (%0.02, n=2)
Öneriler*	“Teorik dersin kısaltılması” (% 12.1, n=10)
	“Acil durumlara ilgili bu tür derslerin artırılması” (%89, n= 73)
	“Olgular temelli eğitime tüm stajlarda yer verilmesi” (% 80, n=66)
	“Dersin simülasyonu da yapılması” (%22, n=18)

*Birden fazla öneride bulunulmuştur.

Çalışmada öğrenciler ODÖ'nin teorik derslerden daha eğitici olduğunu, olgular üzerinden yapılan dersin ilgi ve dikkatlerini arttırdığını, en çok zevk aldıkları ve öğrendikleri

derslerden biri olduğu görüşlerini belirtmişlerdir. Bu görüşler ODÖ yaklaşımı ile ilgili öğrencilerin memnuniyetlerini göstermektedir. Olgular temelli

derslere öğrencilerin gösterdiği ilgi ve katılımın daha fazla olduğu bildirilmektedir (42).

Çalışmada öğrenci geribildirimlerinde ODÖ'nin derse olan ilgilerini arttırdığını, hiç sıkılmadıklarını, dersi faydalı buldukları ve olguları sanki yaşadıklarını belirtmişlerdir. ODÖ'de eğiticiler kolaylaştırıcı rolündedir (43) ve eğitimci görüşleri de büyük oranda olumludur (44). Eğiticiler ODÖ'den hoşlandıklarını (45), öğrencilerin daha aktif olarak katılımlarının olduğunu ve konuya ilginin yüksek olduğunu belirtmektedirler (34). Öğrencilerin derse olan ilgi ve katılımlarının eğiticilerin de memnuniyetini arttırdığı bilinmektedir. Hudson öğretmenlerin vakaların rahat ve tehdit edici olmayan bir ortam sağladığına inandığını, bunun öğrencilerin kendilerine olan güvenini artırdığını belirtmiştir(46). ODÖ meslekler arası öğrenme için de etkili bir öğrenme aracı olarak görülmektedir (47).

Çalışmada öğrencilerin tümünün dersle ilgili belirtilen olumlu görüşlerinin yanında %14.6'sı (n=12) olumsuz görüş de belirtmiştir. Bunlardan %12.1'i (n=10) kuramsal dersin uzun olduğunu ve kısaltılmasını istediklerini, iki öğrenci (%0.02) ise olgu örnekleri ve medikolegal değerlendirmenin cesaretini kırdığını belirtmiştir. Postpartum kanamalar zamanında ve uygun müdahale edilmediğinde çok dramatik sonuçlarla karşılaşılabilir. Eğitimde olgular her yönü ile bir bütün olarak ele alındığından, olguların üzerinden değerlendirme yapılıyor olsa da olumsuz sonuçları ve medikolegal problemlerin bazı öğrencilerin cesaretlerini kırdığı görülmüştür. Eğitim sırasında buna dikkat edilmelidir.

Öğrencilerin %89'u (n= 73) acil durumlarla ilgili bu gibi derslerin artırılması, %80'i (n=66) olgu temelli derslere tüm stajlarda yer verilmesi, %22'si (n=18) dersin simülasyonunun da yapılması önerilerinde bulunmuştur.

KAYNAKLAR

1. Thistlethwaite J, Davies D, Ekeocha S, Kidd JM, MacDougall C, Matthews P, et al. The effectiveness of case-based learning in health professional education. A BEME systematic review: BEME Guide No. 23. Medical teacher. 2012;34(6):421-44.
2. Wassermann S. Introduction to Case Method Teaching. A Guide to the Galaxy: ERIC; 1994;187-96.
3. Schwartz P, Egan A, Heath C. Students' perceptions of course outcomes and learning styles in case-based courses in a traditional medical school. Academic Medicine. 1994;69(6):507-20.

Geribildirimlerde, öğrencilerin dersin teorik kısmını uzun buldukları ve kısaltılması önerisinde buldukları dikkate alındığında, kuramsal derslerin öğrenciler için olgu analizleri kadar ilgi çekici olmadığı düşünülebilir. Ancak, Radon ve ark.'nın çalışmasında öğrencilerin ODÖ'den hoşlandıkları, ancak bunun geleneksel sınıf derslerinin yerini alabileceğini düşünmedikleri belirtilmektedir (48).

Çalışma kapsamına alınan öğrencilerin tümü dersten çok faydalandıklarını belirtmiş ve böyle derslerin artırılması önerisinde bulunmuştur. Anderson'un çalışmasında da öğrenciler benzer şekilde, olguya dayalı derslerin artırılmasını istediklerini belirtmişlerdir (29). Olgu temelli AOB ders modülü ile ilgili olumlu ve olumsuz görüşler ile öneriler Tablo 2'de sunulmuştur.

Çalışmanın sınırlılıkları: Çalışmanın en önemli sınırlılığı, tek bir öğretim yöntemi ile ilgili öğrenci görüşlerinin değerlendirilmiş olması ve bir başka yöntemle karşılaştırma yapılmamış olmasıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada öğrencilerin ODÖ'den memnun oldukları, bu öğrenme yönteminin öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırdığı belirlenmiştir. Öğrenciler olguya dayalı derslerin artırılmasını ve bu gibi özellikli acillerin simülasyonunun da yapılmasını istemektedirler. Bu sonuçlar doğrultusunda, mezuniyet öncesi eğitimde olguya dayalı öğrenme etkinliklerine fazla yer verilmesi, özellikli olgular için simülasyon eğitimlerinin de planlanmasının öğrencilerin öğrenme ve derse ilgilerine katkısının olacağı düşünülmektedir.

Teşekkür: Bu dersin gerçekleştirilmesini sağlayan, Aile Hekimliği Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Yasemin ÇAYIR'a teşekkür ederim.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

4. Dupuis R, Persky A. Use of case-based learning in a clinical pharmacokinetics course. American journal of pharmaceutical education. 2008;72(2):1-29.
5. Drakeford P, Davis A, Van Asperen P. Evaluation of a paediatric asthma education package for health professionals. Journal of paediatrics and child health. 2007;43(5):342-52.
6. Richards P, Inglehart M. An interdisciplinary approach to case-based teaching: does it create patient-centered and culturally sensitive providers? Journal of dental education. 2006;70(3):284-91.

7. Stewart S, Gonzalez L. Instruction in professional issues using a cooperative learning, case study approach. *Communication Disorders Quarterly*. 2006;27(3):159-72.
8. Hakkarainen P, Saarelainen T, Ruokamo H. Towards meaningful learning through digital video supported, case based teaching. *Australasian Journal of Educational Technology*. 2007;23(1):87-109.
9. Hofsten A, Gustafsson C, Häggström E. Case seminars open doors to deeper understanding—Nursing students' experiences of learning. *Nurse education today*. 2010;30(6):533-38.
10. Mayo J. Using case-based instruction to bridge the gap between theory and practice in psychology of adjustment. *Journal of Constructivist Psychology*. 2004;17(2):137-46.
11. Morrow J, Sepdham D, Snell L, Lindeman C, Dobbie A. Evaluation of a web-based family medicine case library for self-directed learning in a third-year clerkship. *Family medicine*. 2010;42(7):496-500.
12. Chan W, Hsu C, Hong C. Innovative "Case-Based Integrated Teaching" in an undergraduate medical curriculum: development and teachers' and students' responses. *Annals Academy of Medicine Singapore*. 2008;37(11):952-56.
13. World Health Organization. Trends in maternal mortality: 1990 to 2010: WHO, UNICEF, UNFPA and The World Bank estimates. Trends in maternal mortality: 1990 to 2010: WHO, UNICEF, UNFPA and The World Bank estimates. 2012;22-30.
14. TC Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel müdürlüğü. Doğum Sonu Bakım ve Yönetim Rehberi. 2010;2-38.
15. Graham W, Woodd S, Byass P, Filippi V, Gon G, Virgo S, et al. Diversity and divergence: the dynamic burden of poor maternal health. *The Lancet*. 2016;388(10056):2164-75.
16. Sağlık Bakanlığı. Sağlık istatistikleri yılı 2019; 86-87.
17. TC Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel müdürlüğü, Üreme Sağlığı Dairesi Başkanlığı. Kadın ve Üreme Sağlığı Programları. Acil Obstetrik Bakım Programı. 2018; 1-2.
18. Ronsmans C, Graham W, group LMSSs. Maternal mortality: who, when, where, and why. *The lancet*. 2006;368(9542):1189-200.
19. Nour N. An introduction to maternal mortality. *Reviews in obstetrics and gynecology*. 2008;1(2):77-81.
20. Shayan N, Özcebe H. Anne ölümleri: Afganistan ve komşu ülkelerin karşılaştırılması. *Turkish Journal of Public Health*. 2017;15(3):222-32.
21. Gynecologists ACoO. ACOG Practice Bulletin: Clinical Management Guidelines for Obstetrician-Gynecologists Number 76, October 2006: postpartum hemorrhage. *Obstetrics and Gynecology*. 2006;108(4):1039-47.
22. World Health Organization. WHO recommendations for the prevention and treatment of postpartum haemorrhage: World Health Organization; 2012; 15-41.
23. General Medical Council. Tomorrow's doctors: outcomes and standards for undergraduate medical education. Manchester, UK: General Medical Council. 2009;38-41.
24. Barrett T. General Medical Council: GMC's annual report gives a poor impression. *BMJ: British Medical Journal*. 1993;307(6904):628-29
25. Ulusal Tıp Eğitimlerini Akreditasyon Kurulu (UTEAK). Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartları 2018;8-9.
26. Midik Ö. Sınıf Derslerinde Olgu Kullanımı. *Türkiye Klinikleri Medical Education-Special Topics*. 2016;1(1):8-16.
27. Kulak V, Newton G. A guide to using case-based learning in biochemistry education. *Biochemistry and molecular biology education*. 2014;42(6):457-73.
28. Sarıkaya Ö, Yıldız S. Ekiple birlikte öğrenme ve olguya dayalı öğrenme yöntem uygulamalarının karşılaştırılması *Tıp Eğitimi Dünyası*.34(34):19-27.
29. Anderson S, Helberg S. Chart-based, case-based learning. *South Dakota medicine: the journal of the South Dakota State Medical Association*. 2007;60(10):391-97.
30. Bano N, Arshad F, Khan S, Safdar C. Case based learning and traditional teaching strategies: Where lies the future? *Pakistan Armed Forces Medical Journal*. 2015;65(1):118-24.
31. Simonsohn A, Fischer M. Evaluation of a case-based computerized learning program (CASUS) for medical students during their clinical years. *Deutsche medizinische Wochenschrift (1946)*. 2004;129(11):552-56.
32. Struck B, Teasdale T. Development and evaluation, of a longitudinal Case-Based Learning (CBL) experience for a Geriatric Medicine rotation. *Gerontology & Geriatrics Education*. 2008;28(3):105-14.
33. Rabe M, Cadorna-Carlos J. Hyperlinked case presentation to promote self-directed learning. *Medical education*. 2007;41(5):511-12.
34. Jamkar A, Yemul V, Singh G. Integrated teaching programme with student-centred case-based learning. *Medical education*. 2006;40(5):466-67.
35. Horsch A, Balbach T, Melnitzki S, Knauth J. Learning tumor diagnostics and medical image processing via the WWW—the case-based radiological textbook ODITEB. *International journal of medical informatics*. 2000;58:39-50.
36. Leonard J, Mitchell K, Meyers S, Love J. Using Case Studies in Introductory Psychology. *Teaching of Psychology*. 2002;29(2):142-44.
37. Williams B. Do undergraduate paramedic students embrace case based learning using a blended teaching approach? A 3-year review. *Australasian*

- Journal of Educational Technology. 2009;25(3):421-39.
38. Hilgenberg C, Schlickau J. Building transcultural knowledge through intercollegiate collaboration. *Journal of Transcultural Nursing*. 2002;13(3):241-47.
  39. Krockenberger M, Bosward K, Canfield P. Integrated case-based applied pathology (ICAP): A diagnostic-approach model for the learning and teaching of veterinary pathology. *Journal of veterinary medical education*. 2007;34(4):396-408.
  40. Patterson J, Stickle J, Thomas J, Scott M. An integrative and case-based approach to the teaching of general and systemic pathology. *Journal of veterinary medical education*. 2007;34(4):409-15.
  41. Rybarczyk B, Baines A, McVey M, Thompson J, Wilkins H. A case-based approach increases student learning outcomes and comprehension of cellular respiration concepts. *Biochemistry and Molecular Biology Education*. 2007;35(3):181-86.
  42. Hoag K, Lillie J, Hoppe R. Piloting case-based instruction in a didactic clinical immunology course. *American Society for Clinical Laboratory Science*. 2005;18(4):213-20.
  43. Srinivasan M, Wilkes M, Stevenson F, Nguyen T, Slavin S. Comparing problem-based learning with case-based learning: effects of a major curricular shift at two institutions. *Academic Medicine*. 2007;82(1):74-82.
  44. Kaufert J, Wiebe R, Schwartz K, Labine L, Lutfiyya Z, Pearse C. End-of-life ethics and disability: Differing perspectives on case-based teaching. *Medicine, Health Care and Philosophy*. 2010;13(2):115-26.
  45. Reimer S, A H, Tony H, Kraemer D, Oberück S, Betz C, et al. Assessment of a case-based training system (d3web. Train) in rheumatology. *Rheumatology international*. 2006;26(10):942-48.
  46. Hudson J, Buckley P. An evaluation of case-based teaching: evidence for continuing benefit and realization of aims. *Advances in Physiology Education*. 2004;28(1):15-22.
  47. Smith Jr A, Christie C. Facilitating transdisciplinary teamwork in dietetics education: a case study approach. *Journal of the American Dietetic Association*. 2004;104(6):959-62.
  48. Radon K, Kolb S, Reichert J, Baumeister T, Fuchs R, Hege I, et al. Case-based e-learning in occupational medicine- the NetWoRM Project in Germany. *Annals of Agricultural and Environmental Medicine*. 2006;13(1):93-8.